

IV. LEGISLACYJNE ASPEKTY BEZPIECZEŃSTWA

ZADANIA I PODSTAWY PRAWNE UŻYCIA SIŁ ZBROJNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W PRZECIWDZIAŁANIU ZAGROŻENIOM TERRORYSTYCZNYM NA TERYTORIUM PAŃSTWA POZA STANAMI NADZWYCZAJNYMI

Cezariusz Sońta, Hanna Rutkiewicz

Wojskowa Akademia Techniczna, Uniwersytet Kardynała
Stefana Wyszyńskiego

Streszczenie. Przeciwdziałanie terroryzmowi powinno być ujmowane jako złożony zbiór działań. Składa się bowiem na rozpoznawalny system czynników natury funkcjonalnej i instytucjonalnej. Należy do niego zaliczyć poszczególne grupy czynności służb biorących udział w międzynarodowej współpracy w ramach walki z terroryzmem: 1) diagnozowanie, 2) prewencja, 3) walka, 4) oskarżenie i ukaranie. Współczesny wymiar i natura zagrożeń terrorystycznych wymaga uwzględnienia bezpieczeństwa przestrzeni administracyjnej i porządku publicznego, terytorium kraju i zagrożenia dla sił wojskowych, w tym służb specjalistycznych. Jednakże obecne regulacje definiują działalność Polskich Sił Wojskowych, bazując na czynnościach: 1) żandarmerii wojskowej i innych oddziałów wojska; 2) samodzielnej aktywności lub we współpracy z policją (a dokładniej, wspomagając policję); 3) kooperacji z oddziałami policji i pododdziałami polskich sił wojskowych i żandarmerii wojskowej; 4) wpływie działań na ogólne zasady postępowania lub zasady założone w przypadku zagrożenia; 5) zagrożenia terytorialnego i poza nim. Dla każdego z powyższych są określone odpowiednie regulacje definiujące szczegółowo ramy prawne i kontent antyterrorystycznych działań. Rola jednostek wyspecjalizowanych może posiadać charakter niezależny. W obecnej sytuacji prawnej Polski rolą sił wojskowych jest przewodzenie innym służbom państwowym, aby przeciwdziałać zagrożeniom w kraju i za granicą.

W tradycyjnych ujęciach, nie tylko polskich, rolę sił zbrojnych sprowadzano często do ochrony niepodległości i suwerenności państwa i narodu oraz integralności terytorium – w zasadzie przed zagrożeniami zewnętrznymi. Równocześnie podkreślano specyficzny charakter bezpieczeństwa wewnętrznego, pozostawiając jego ochronę, w tym przed zagrożeniami o charakterze terrorystycznym, policji i innym cywilnym służbom ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz ochrony państwa. W wielu państwach, w tym w Rzeczypospolitej Polskiej, zasadniczy podział kompetencji pomiędzy wojsko (w sferze militarnej) i policję oraz inne służby cywilne (w sferze pozamilitarnej) nie był kwestionowany aż do przełomu XX i XXI w. Oczywiście w niektórych państwach, jak np. w Republice Włoskiej, wyspecjalizowane struktury militarne, w tym przypadku Carabinieri, z powodzeniem, wręcz tradycyjnie wypełniały zadania w gruncie rzeczy policyjne. Chodzi

tu o zwalczanie przestępczości zorganizowanej (mafia, camorra, n'dranghetta) i terroryzmu (Czerwone Brygady). Z kolei w państwach totalitarnych siły zbrojne niejednokrotnie angażowano do walki z tzw. wrogiem wewnętrznym, powierzając im zadania pacyfikacyjne, np. w PRL-u¹. Nie zmieniało to jednak, jak się zdaje, powszechnie przyjętego, wyrażanego w ustawodawstwie poglądu na wspomniany podział zasadniczych kompetencji pomiędzy wojsko i policję.

Wydaje się, iż grunt pod nowe spojrzenie na ten podział przygotowały tzw. operacje pokojowe sił międzynarodowych w drugiej połowie XX w., zaś coraz bardziej powszechne przypisywanie siłom zbrojnym także zadań uznawanych za stricte policyjne wiąże się z rozpowszechnieniem pojęcia konfliktu asymetrycznego² i zmianą skali zagrożeń terrorystycznych po tragedii z 11 września 2001 r. W przypadku Rzeczypospolitej Polskiej i wielu innych państw niebagatelne znaczenie ma w tym kontekście także zaangażowanie w przedsięwzięcia międzynarodowe, którym przypisuje się charakter antyterrorystyczny.

Na to, jak duże są potencjalne możliwości wykorzystania oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej do przeciwdziałania terroryzmowi, wskazywała np. już w marcu 2004 r. ekspertyza Departamentu Prawnego Ministerstwa Obrony Narodowej³, mimo że ówczesne przepisy nie przewidywały wszystkich możliwości w tym zakresie istniejących obecnie. Według powołanej ekspertyzy zgodne z obowiązującymi przepisami byłoby np. użycie pododdziału sił zbrojnych wyposażonego w transporter opancerzony lub czołg z trałem przeciwminowym do zabezpieczenia ewakuacji rannych lub zdobycia umocnionej rubieży otoczonej zaminiowanym przedpołem w sytuacji analogicznej, jak podczas tragicznej akcji Policji w Magdalence k. Warszawy w 2003 r.⁴, chociażby dlatego, że Policja nie dysponuje

---

¹ Np. walka ze zbrojnym podziemiem niepodległościowym w 1944 i nast., udział w interwencji w Czechosłowacji w 1968 r., udział w masakrach na Wybrzeżu w grudniu 1970 r., stan wojenny. Już nawet jednak w początkowym okresie Polski Ludowej reżim dość szybko dążył do odsunięcia jednostek wojskowych od działań stricte policyjnych, sprawiając wrażenie dążenia do traktowania roli wojska w tym zakresie jako pomocniczej.

² Na kontrowersje wokół zakresu znaczeniowego tego pojęcia zwraca uwagę np. T. Szubrycht, *Analiza podobieństw operacji militarnych innych niż wojna oraz działań pozwalających zminimalizować zagrożenia asymetryczne*, „Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej”, ROK XLVII NR 1 (164) 2006.

³ Obszernie przytaczana przez T. Szczurka w monografii pt. *Resort obrony narodowej w zarządzaniu kryzysowym w latach 1989-2009*, Warszawa 2009, s. 77-86.

⁴ T. Szczurek, *Resort obrony narodowej w zarządzaniu kryzysowym w latach 1989-2009*, op. cit., s. 77-86. Warto w tym miejscu przypomnieć, iż miała wówczas miejsce próba zatrzymania dwóch członków zorganizowanych grup przestępczych, którzy należeli do grona podejrzewanych o zabójstwo funkcjonariuszy Policji w Parolach k. Nadarzyna. Sprawcy ostrzelali się z okien zajmowanego przez nich wolno stojącego budynku mieszkalnego, używając kilkunastu jednostek ręcznej broni strzeleckiej, w tym karabinka systemu Kałasznikowa. Do tragicznej śmierci funkcjonariuszy Policji w początkowej fazie przedmiotowej akcji przyczyniła się eksplozja swojego IED w postaci skrzynki

trałami przeciwminowymi. Jak stwierdzono w powołanej ekspertyzie, tym bardziej można sobie wyobrazić użycie pododdziału sił zbrojnych w przypadku popełnienia lub groźby popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym.

W 2005 r. J. Flis wyraził wręcz pogląd, iż „Siły Zbrojne RP mogą odegrać podstawową rolę w zwalczaniu zjawiska terroryzmu”⁵. M. Marszałek postawił wówczas pytanie: „Czy wobec funkcjonowania w poszczególnych państwach agencji i instytucji rządowych, powołanych do walki z terroryzmem, uzasadnione jest angażowanie w tego rodzaju operacje sił zbrojnych, w tym także sił powietrznych?”⁶. Odpowiadając na nie, odwołał się do opracowań amerykańskich, podkreślających konieczność współdziałania w walce z terroryzmem wszystkich instytucji, włącznie z wojskiem, któremu jednak nie należy przypisywać w tej mierze pierwszoplanowej roli⁷.

Określając zakres zadań Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w sposób najbardziej ogólny, należy stwierdzić, iż służą one ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic. Tak stanowi bowiem najważniejszy akt normatywny w krajowym porządku prawnym – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej uchwalona 2 kwietnia 1997 r.⁸ Analogicznie ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, iż Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej stoją na straży suwerenności i niepodległości Narodu Polskiego oraz jego bezpieczeństwa i pokoju⁹. Jednak równocześnie powołana ustawa przewiduje obecnie, że siły zbrojne mogą ponadto brać udział w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, działaniach antyterrorystycznych, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania życia ludzkiego, a także w oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu¹⁰.

Zatem już z aktów normatywnych tak wysokiej rangi wynika, iż siły zbrojne, poza swymi niejako podstawowymi zadaniami, mogą brać udział także m.in. w działaniach antyterrorystycznych. Również Strategia Bezpieczeństwa Narodowego

---

wypełnionej materiałem wybuchowym i „odłamkami” przygotowanymi z nakrętek, śrub itp. elementów, umieszczonej przez sprawców w pobliżu wejścia do budynku i zdetonowanego przewodowo z jego wnętrza. Detonacja drugiego podobnego IED umieszczonego przez sprawców w pobliżu szczęśliwie nie nastąpiła. Jednak tego, jaki to ładunek i liczby ładunków (mogących pełnić funkcję zaminowania przedpola), po pierwszej eksplozji funkcjonariusze nie mogli być pewni. Zresztą przedmiotowe zdarzenie stanowiło ewenement dotychczas niespotykany w skali kraju.

⁵ (W:) *Terroryzm – rola sił zbrojnych w zwalczaniu zjawiska*, materiały z konferencji naukowej zorganizowanej 26 października 2005 r., red. J. Gotowała, Warszawa 2006, s. 8.

⁶ *Rola sił powietrznych w walce z terroryzmem*, (w:) *Terroryzm – rola sił zbrojnych w zwalczaniu zjawiska*, op. cit., s. 171.

⁷ Ibidem.

⁸ Art. 26a ust. 1 (DzU Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).

⁹ Art. 3 ust. 1 (DzU z 2004 r., nr 241, poz. 2416, z późn. zm.).

¹⁰ Art. 3 ust. 2 powołanej ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

Rzeczypospolitej Polskiej przewiduje udział Sił Zbrojnych m.in. zwalczaniu terroryzmu, stanowiąc, że „Siły Zbrojne RP będą utrzymywały gotowość do udziału w działaniach o charakterze asymetrycznym, w tym w wielonarodowych, połączonych operacjach zwalczania terroryzmu, prowadzonych zgodnie z prawem międzynarodowym, organizowanych przez NATO, UE lub doraźną koalicję państw. W związku z tym Siły Zbrojne RP współuczestniczą w stabilizowaniu sytuacji międzynarodowej i pozostają w gotowości do udziału w wielonarodowych połączonych operacjach stabilizacyjnych, pokojowych oraz humanitarnych poza terytorium kraju”¹¹.

Zadania te wykraczają jednak poza ramy tematyczne niniejszego opracowania, zważywszy, że owa gotowość do udziału w działaniach o charakterze asymetrycznym, w tym w wielonarodowych połączonych operacjach zwalczania terroryzmu, wiąże się ze współuczestnictwem Sił Zbrojnych RP w stabilizowaniu sytuacji międzynarodowej i pozostawaniu w gotowości do udziału w wielonarodowych połączonych operacjach stabilizacyjnych, pokojowych oraz humanitarnych poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Z tego samego powodu zasygnalizować jedynie należy, iż ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa¹² dotyczy użycia lub pobytu poza granicami państwa związków operacyjnych i taktycznych oraz oddziałów i pododdziałów¹³, przy czym w rozumieniu tejże ustawy użycie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa oznacza obecność jednostek wojskowych poza granicami państwa w celu udziału w m.in. akcji zapobieżenia aktom terroryzmu lub ich skutkom¹⁴. Podobnie nie stanowią przedmiotu niniejszego opracowania zadania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej przewidziane w stanach nadzwyczajnych zgodnie z przepisami rozdziału XI Konstytucji i ustaw szczególnych. Opracowanie to koncentruje się bowiem, zgodnie z wyznaczonymi ramami tematycznymi, na zadaniach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (i ich podstawach prawnych) w przeciwdziałaniu zagrożeniom terrorystycznym: po pierwsze na terytorium państwa, po wtóre poza stanami nadzwyczajnymi.

Według zapisów powołanej *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* „Istotnym zadaniem Sił Zbrojnych RP jest również wspieranie pozostałych organów państwa w zapewnianiu bezpieczeństwa wewnętrznego Polski i udzielanie niezbędnej pomocy wojskowej właściwym instytucjom i służbom rządowym oraz samorządowym, organizacjom cywilnym i społeczeństwu w reagowaniu na zagrożenia. Tego rodzaju działania obejmują obserwacje i kontrole przestrzeni powietrznej

---

¹¹ Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 13 listopada 2007 r. wydana w oparciu o art. 4a ust. 1 pkt 1 powołanej ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, pkt 95 (<http://www.wp.mil.pl>).

¹² DzU Nr 162, poz. 1117, z późn. zm.

¹³ art. 1.

¹⁴ art. 2, pkt 1 lit. C.

Polski, wsparcie ochrony granicy lądowej i wód terytorialnych, a także działalność rozpoznawczą i wywiadowczą, monitorowanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych na terytorium kraju oraz prowadzenie akcji oczyszczania terenu z materiałów wybuchowych i przedmiotowo bezpiecznych pochodzenia wojskowego. Oprócz tego siły zbrojne utrzymują gotowość do prowadzenia – samodzielnie bądź we współpracy z innymi organami i służbami państwowymi – operacji poszukiwawczo-ratowniczych. Będą nadal uczestniczyć w narodowym systemie zarządzania kryzysowego, stale rozwijając swą zdolność do udzielania pomocy odpowiednim organom administracji publicznej oraz społeczeństwu w wypadku klęsk żywiołowych, katastrof spowodowanych przez człowieka i zagrożeń terrorystycznych¹⁵. Podkreślenia wymaga zatem, iż powołana *Strategia* przewiduje zadania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w wypadku zagrożeń terrorystycznych, jednak nadaje im charakter jednoznacznie pomocniczy, w ramach narodowego systemu zarządzania kryzysowego. Również pomocniczy charakter ma, według zapisów powołanej *Strategii*, wspieranie przez wojsko pozostałych organów państwa w zapewnianiu bezpieczeństwa wewnętrznego Polski i udzielanie niezbędnej pomocy wojskowej właściwym instytucjom i służbom rządowym oraz samorządowym, organizacjom cywilnym i społeczeństwu w reagowaniu na zagrożenia poprzez obserwację i kontrolę przestrzeni powietrznej Polski, wsparcie ochrony granicy lądowej i wód terytorialnych, a także działalność rozpoznawczą i wywiadowczą, monitorowanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych¹⁶ na terytorium kraju oraz prowadzenie akcji oczyszczania terenu z materiałów wybuchowych i przedmiotów niebezpiecznych pochodzenia wojskowego.

Konstytucyjnymi zadaniami Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, jak wynika z uprzednio powołanych przepisów, są: ochrona niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnienie bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic. Z tego tytułu zadania powyższe można uznać za podstawowe, zasadnicze, czy też główne. Do tej kategorii można również zaliczyć zadania wynikające z art. 3 ust. 1 powołanej ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi, iż Siły Zbrojne Rzeczypospolitej

---

¹⁵ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* z dn. 13 listopada 2007 r., pkt 97, op. cit.

¹⁶ Doskonałym przykładem takich działań może być udział Instytutu Optoelektroniki Wojskowej Akademii Technicznej im. Jarosława Dąbrowskiego w działaniach zespołu zabezpieczającego przed zagrożeniami chemicznymi, biologicznymi, radiologicznymi i nuklearnymi podczas meczów EURO 2012 rozgrywanych w Warszawie. Zespół Instytutu Optoelektroniki odpowiadał za wykrywanie skażeń biologicznych, monitorując rejon Stadionu Narodowego oraz strefę kibica przy użyciu dwóch tzw. systemów lidarowych: bliskiego i dalekiego zasięgu. Umożliwiają one zdalną detekcję rozprzestrzenienia określonych bakterii i wirusów (E. Jankiewicz, *LIDARY ochraniają EURO 2012*, http://www.wat.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=673:lidary-ochraniaj-euro-2012&catid=61:aktualnoci).

Polskiej stoją na straży suwerenności i niepodległości Narodu Polskiego oraz jego bezpieczeństwa i pokoju. Natomiast przewidziany w art. 3 ust. 2 tejże ustawy m.in. udział sił zbrojnych w działaniach antyterrorystycznych uznać można za jedno z ich zadań dodatkowych z racji wyodrębnienia w oddzielnej jednostce redakcyjnej (ust. 2) po zadaniach wyszczególnionych we wcześniejszej jednostce redakcyjnej (ust. 1), a w szczególności – z racji odmiennego brzmienia dyspozycji obu powołanych przepisów. O ile bowiem powołany art. 3 ust. 1 stanowi, iż „Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej stoją na straży (...)”, to powołany art. 3 ust. 2 mówi, iż one „mogą ponadto brać udział (...) w działaniach antyterrorystycznych (...)”.

Działania antyterrorystyczne w literaturze przedmiotu często przeciwstawiane są działaniom kontrterrorystycznym. W tym ujęciu oba rodzaje owych działań określane są łącznie mianem przeciwterrorystycznych. Działania antyterrorystyczne mają wówczas oznaczać defensywne (np. rozpoznanie wywiadowcze i kontrwywiadowcze), zaś kontrterrorystyczne ofensywne (np. przeciwdziałanie skutkom zamachu terrorystycznego, uwolnienie zakładników i zatrzymanie sprawcy, względnie sprawców). Klasyfikację tę należy uznać za w znacznym stopniu umowną i oderwaną od znaczenia semantycznego użytych wyrażen, aczkolwiek niepozbawioną waloru systematyzacji pojęć. Z pewnością jednak nie znajduje ona odzwierciedlenia m.in. w powołanym przepisie rangi ustawowej przewidującym, jak wspomniano, udział Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w działaniach antyterrorystycznych. Bez wątplenia nie chodzi tu bowiem o ograniczenie zadań Sił Zbrojnych w powyższym zakresie do defensywy. Regulacje szczegółowe, o których mowa w dalszym ciągu, przewidują wręcz zadania Sił Zbrojnych o charakterze zdecydowanie ofensywnym w tej mierze.

Na marginesie należy zauważyć, iż wspomnianej klasyfikacji umownej nie respektuje nawet nazewnictwo wyspecjalizowanych jednostek organizacyjnych Policji, takich jak tzw. pododdziały antyterrorystyczne („AT”) czy też Biuro (Zarząd) Operacji Antyterrorystycznych. Należy też odnotować w tym miejscu, iż ww. struktury, wbrew swym nazwom, w praktyce w zasadzie nie zajmują się zwalczaniem terroryzmu. Przykładowo wspomniane tragiczne wydarzenia w Magdalence ani dwaj sprawcy będący ich przyczyną nie mieli nic wspólnego z terroryzmem w znaczeniu prawnym (art. 115 § 20 k.k.¹⁷), naukowo-teoretycznym bądź potocznym, aczkolwiek jednostki „antyterrorystyczne” Policji bez wątplenia są potencjalnie przygotowane organizacyjnie, technicznie i szkoleniowo do zwalczania rzeczywistego terroryzmu. Natomiast zakres ich właściwości rzeczowej zapewne jest wyznaczany przez używane niekiedy, zbliżone, chociaż nietożsame pojęcie, jakim jest „terror kryminalny”¹⁸.

¹⁷ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (DzU Nr 88, poz. 553, z późn. zm.).

¹⁸ K. Jałoszyński, *Terroryzm czy terror kryminalny w Polsce*, Warszawa 2001, s. 5-6; por. także: Idem, *Pododdział antyterrorystyczny – uzbrojenie i wyposażenie*, Warszawa 2001, s. 13. Z kolei np. R. Jakubczak podkreśla różnice między terroryzmem a terrorem, w tym kryminalnym – *Terroryzm*

Wprawdzie trudno znaleźć jego jednoznaczną definicję, jednak przypisuje mu się zwykle zakres obejmujący np. przestępstwa przeciwko życiu lub zdrowiu bądź też przestępstwa przeciwko mieniu, popełniane przy użyciu broni palnej lub materiałów wybuchowych, w szczególności gdy ich sprawcy działają w zorganizowanej grupie lub w związku przestępczym. W takim ujęciu od sprawcy nie wymaga się oczywiście motywacji politycznej, ani żadnej innej określonej motywacji, zatem jest ono wyraźnie odmienne od potocznego rozumienia terroryzmu oraz terrorku. W tym niezwykle szerokim znaczeniu za terror kryminalny uważa się np. detonację ładunku wybuchowego lub strzały z broni palnej w miejscu publicznym. Nawet bez zaistnienia tego rodzaju zdarzeń pododdziały „antyterrorystyczne” Policji wykorzystywane są np. do realizacji zatrzymania osób podejrzewanych o udział w zorganizowanej grupie lub związku przestępczym bądź nawet o posiadanie bez wymaganego zezwolenia broni palnej bojowej i możliwość posłużenia się nią.

Jeśli zaś chodzi o pojęcie terrorku, to mimo bogactwa poświęconej mu literatury na gruncie politologii i kryminologii, trudno o jednoznaczne zdefiniowanie tego pojęcia w sposób niebudzący kontrowersji. Wyrażany jest nawet pogląd, że treść poszczególnych ujęć definicyjnych terrorku podlega relatywizacji zależnie od określonych stanowisk polityczno-ideologicznych¹⁹. Podkreślane są niekiedy odrębności między „uprawnionymi” atakami politycznie motywowanej przemocy” z jednej strony i „aktami „prawdziwego” międzynarodowego terrorku” z drugiej²⁰.

Przykładów owej relatywizacji dostarcza obficie także historia Polski. Wydział Spiskowo-Bojowy Organizacji Bojowej PPS w czasie rewolucji 1905 roku, pod kierownictwem ówczesnego „Towarzysza Wiktora” – późniejszego komendanta, naczelnika państwa, marszałka Józefa Piłsudskiego – był i jest dla Polaków przejawem bohaterskiej walki niepodległościowo-rewolucyjnej. W propagandzie rosyjskiego caratu, w szczególności policji politycznej Ochrony, działalność ta miała charakter terrorkystyczny. Wyroki śmierci wykonywane w imieniu Polskiego Państwa Podziemnego przez bohaterskich żołnierzy Armii Krajowej na przedstawicielach niemieckiego aparatu terrorku oraz kolaborantach, a także inne działania zbrojne we wrogiej propagandzie przedstawiane były jako akty bandytyzmu lub terrorku. Podobnie bohaterska działalność podziemia niepodległościowego w Polsce Ludowej²¹.

– *wprowadzenie do problematyki*, (w:) *Terrork a bezpieczeństwo państwa w erze globalizmu*, red. R. Jakubczak, R. Radziejewski, Warszawa 2011, s. 75.

¹⁹ Z. Cesarz, E. Stadtmüller, *Problemy polityczne współczesnego świata*, Wrocław 1998, s. 351; przyt. za: A. Ciupiński, M. Zając (red.), *Wybrane problemy walki z terrorkiem międzynarodowym*, Warszawa 2003, s. 9.

²⁰ K. Indecki, *Prawo karne wobec terrorku i aktu terrorkystycznego*, Łódź 1998, s. 45-46, ibidem, *Kryminalizacja aktu terrorkystycznego – zagadnienia wybrane*, „Acta Universitatis Lodzianis”, Folia Iuridica 67, 2004.

²¹ Na marginesie warto odnotować dwie, nie zawsze dostrzegane, prawidłowości, jakie ukazują powołane przykłady historyczne. Po pierwsze, państwo może stosować bezpośrednio metody terrorku

Porównując liczne definicje terroryzmu, można jednak wyróżnić katalog takich elementów, które powtarzają się najczęściej, tzn. w największej liczbie definicji²². Na pierwszych pozycjach sytuują się wówczas kolejno: stosowanie przemocy, motywacja polityczna, wywoływanie strachu, wykorzystywanie groźby jako czynnika zastraszenia, osiągnięcie efektów psychologicznych²³.

Nie podejmując się formułowania kolejnej definicji politologicznej terroryzmu (bądź wyrażen pokrewnych, jak: terror, terror kryminalny, terror czy też terroryzm polityczny, akt terrorystyczny, zamach terrorystyczny), należy odnieść się w dalszym ciągu do materii normatywnej. W prawie polskim znaczenie normatywne ma bowiem zarówno pojęcie terroryzmu, jak i przestępstwo o charakterze terrorystycznym, które jest obecnie ustawowo zdefiniowane.

Z dniem 1 maja 2004 r. weszła w życie (w wyniku implementacji Decyzji Ramowej Rady Unii Europejskiej z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie zwalczania terroryzmu²⁴) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw²⁵, która m.in. wprowadziła do polskiego prawa karnego definicję przestępstwa o charakterze terrorystycznym²⁶.

---

styczne dla osiągnięcia swych celów politycznych (np. Rosja carska, sowiecka, Niemcy hitlerowskie). W literaturze przedmiotu używa się wówczas zwykle pojęcia terror polityczny. Po drugie, jak np. wskazuje historia Ochrony, służby specjalne takiego państwa mogą nie tylko inwigilować, lecz także inspirować i kontrolować działalność, w tym terrorystyczną, z pozoru niezależnych struktur organizacyjnych, a nawet tworzyć takie struktury, by następnie, stosując inwigilację i kombinacje operacyjne, ukierunkować ich antypaństwową działalność w sposób służący propagandowemu wykorzystaniu w interesie państwa.

²² Zestawienia te analizuje np. K. Jałoszyński, *Terroryzm czy terror kryminalny w Polsce?*, op. cit., s. 7-8, powołując się na B. Hoffmana (*Oblicza terroryzmu*, Warszawa 1999, s. 38).

²³ Ibidem; por. także: idem, *Zagrożenie terroryzmem w wybranych krajach Europy Zachodniej oraz w Stanach Zjednoczonych*, Warszawa 2001, s. 8-10.

²⁴ Council Framework Decision of 13 June 2002 on combating terrorism; 2002/475/JHA; "Official Journal" L 164, 22/06/2002 P. 0003-0007; „Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich”, Wydanie specjalne PL, rozdz. 19, Tom VI, s. 18 (www.ms.gov.pl).

²⁵ DzU, Nr 93, poz. 889.

²⁶ Art. 115 § k.k. w brzmieniu:

„Art. 115 § 20. Przestępstwem o charakterze terrorystycznym jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, popełniony w celu:

- 1) poważnego zastraszenia wielu osób,
- 2) zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności,
- 3) wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej – a także groźba popełnienia takiego czynu”.

Wprowadzenie do polskiego prawa karnego *expressis verbis* pojęcia przestępstwa o charakterze terrorystycznym nie oznacza, by przedtem czyny takie nie były kryminalizowane – jako odrębne typy przestępstw.

Wykładnia gramatyczna art. 115 § 20 k.k.²⁷ prowadzi do wniosku, iż przestępstwo o charakterze terrorystycznym to każdy czyn przestępny spełniający kumulatywnie następujące warunki:

- 1) zagrożenie karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat,
- 2) popełnienie go co najmniej w jednym z trzech wskazanych alternatywnie celów,

jak również groźba popełnienia takiego czynu.

Poza powyższą, dość oczywistą konstatacją, należy podzielić pogląd A. Wąska o tym, iż określenie przestępstwa o charakterze terrorystycznym w art. 115 § 20 k.k. budzić może poważne wątpliwości, a poszczególne elementy tej definicji zdają się być nieostre i trudne w interpretacji²⁸ (naturalnie poza elementami o charakterze opisowym, jak górna granica ustawowego zagrożenia).

Analizowana regulacja nie tworzy jednego *delictum sui generis* (przestępstwa odrębnego rodzajowo), lecz stanowi, że przestępstwem o charakterze terrorystycznym jest każdy czyn przestępny spełniający wspomniane warunki. Można zatem powiedzieć, że wprowadza dychotomiczny podział przestępstw – na przestępstwa o charakterze terrorystycznym oraz inne przestępstwa. Co więcej identyczny co do strony przedmiotowej czyn będzie lub nie będzie przestępstwem o charakterze terrorystycznym w zależności wyłącznie od zawartości jego strony podmiotowej. To cel sprawcy wyznacza bowiem w takim przypadku terrorystyczny charakter czynu albo jego brak. Takie zaś ujęcie musi skutkować w praktyce powszechnie znanymi trudnościami dowodowymi znamienymi dla przestępstw kierunkowych, do których należy przestępstwo o charakterze terrorystycznym, znamienne wszak celem. Wynikający stąd wymóg udowodnienia sprawcy co najmniej jednego z trzech wymienionych celów może więc zawęzić zakres stosowania omawianej kwalifikacji prawnej czynu, inaczej niż w powołanej Decyzji Ramowej Rady Unii Europejskiej w sprawie zwalczania terroryzmu. Nie zmienia to jednak faktu, iż wyznaczenie katalogu przestępstw, które mogą mieć – po spełnieniu dodatkowej przesłanki – charakter terrorystyczny, przez zagrożenie karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, zdaje się czynić ten katalog znacznie szerszym od jego pierwowzoru określonego w Decyzji Ramowej Rady Unii Europejskiej w sprawie zwalczania terroryzmu.

Nie ulega przy tym wątpliwości, iż powyższa definicja ustawowa przestępstwa o charakterze terrorystycznym różni się zarówno od potocznego, jak i politologicznego, kryminologicznego i kryminalistycznego znaczenia czynu o charakterze terrorystycznym.

---

²⁷ Tzn. ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny; DzU Nr 88, poz. 553, ze. zm.

²⁸ (W:) *Kodeks karny. Komentarz*, Tom I, Gdańsk 2005, komentarz do art. 115 § 20.

Mimo tego terroryzm w krajowym porządku prawnym należy, jak się zdaje, definiować jako ogół przestępstw o charakterze terrorystycznym.

Warto zauważyć na marginesie nierozzerwalny związek przestępczości zorganizowanej i terroryzmu wyrażający się po pierwsze w tym, że terroryści popełniający przestępstwa w konfiguracji wielopodmiotowej biorą udział w przestępczych strukturach organizacyjnych, które mogą odpowiadać znamionom zorganizowanej grupy i związku przestępczego, o których mowa w art. 258 k.k. Po drugie, przepis art. 258 § 2 k.k. jest wyrazem dostrzeżenia tej prawidłowości, kryminalizuje bowiem m.in. udział w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym, nadając temu znaczenie okoliczności kwalifikującej odpowiedzialność. Po trzecie zaś wydaje się, że zakrojona na szeroką skalę działalność terrorystyczna wymaga wykorzystania przestępczych struktur zorganizowanych, takich jak zorganizowana grupa i związek przestępny. Innymi słowy: ze względów praktycznych nie wydaje się możliwe w żadnym państwie dokonanie zamachów terrorystycznych o skali zbliżonej do tragicznych wydarzeń w Nowym Jorku w 2001 r., w Madrycie w 2004 r. czy też w Londynie w 2005 r. bez wykorzystania zaplecza logistycznego, jakie może stworzyć zorganizowana struktura przestępcza, ewentualnie służby specjalne wrogiego państwa. Oczywiście można sobie wyobrazić szczególnie „pomysłowego” sprawcę pojedynczego, który dysponuje środkami walki o znacznej sile rażenia i spowoduje zdarzenie zagrażające życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach, atakując newralgiczny punkt infrastruktury aglomeracji miejskiej. Jednak jego możliwości, nawet gdy działa wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, wydają się znacznie mniejsze niż w przypadku wykorzystania w tym celu struktury organizacyjnej zakorzenionej w środowisku przestępczym. Ma to, jak się zdaje, istotne znaczenie zarówno pod względem możliwości pozyskiwania środków walki, jak i możliwości organizacyjnych w stadium realizacji przestępczego zamachu. Jednak im bardziej liczna i aktywna jest wspomniana struktura, tym większe staje się prawdopodobieństwo jej dekonspiracji przed właściwymi służbami ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz ochrony państwa. Ta zaś okoliczność, w połączeniu z brakiem w Polsce realnego zaplecza społecznego dla jakiegokolwiek działalności terrorystycznej, pozwala wyrazić nadzieję na bardzo ograniczone znaczenie praktyczne analizowanych regulacji prawnych w najbliższej przyszłości.

O ile bowiem zagrożenia terrorystyczne dla Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli w ostatnim dziesięcioleciu występowały niejednokrotnie w postaci mniej lub bardziej prawdopodobnej, to czynów terrorystycznych w rozumieniu wspomnianego art. 115 § 20 k.k. na terytorium państwa w tym okresie mogło być najwyżej zaledwie kilka. Zastosowanie takiej kwalifikacji prawnej można było bowiem rozważać (co nie oznacza jej zasadności) w następujących przypadkach znanych szerzej opinii publicznej:

1. Podczas jednej z wyborczych kampanii politycznych nieznani sprawcy rozmieścili w kilkunastu miejscach, w tym w newralgicznych punktach aglomeracji warszawskiej, ponumerowane paczki z napisem „bomba nr ...”, rozsyłając drogą elektroniczną swoje enuncjacje mające wywołać przekonanie, że czynów tych dopuścili się członkowie rzekomej organizacji deklarujący określoną orientację seksualną i żądający w ten sposób nadania im przez władze lub społeczeństwo bliżej nieokreślonych przywilejów. Enuncjacje te sprawiały w rzeczywistości wrażenie dość przypadkowej kompilacji rozmaitych wypowiedzi związanych z powyższą problematyką, powszechnie dostępnych w sieci. Zwróciła uwagę umiejętność sprawców, notabene nigdy nieujawnionych, do spreparowania rzeczonych pakunków z użyciem zawartości pozwalającej wprowadzić w błąd podczas wstępnego rozpoznania profesjonalne policyjne patrole minerskie. Zastanawiała również ich umiejętność uniknięcia rejestracji wizualnej, mimo działania także w miejscach o „wysokim nasyceniu” monitoringiem.
2. Ujawniony i zatrzymany sprawca w wiadomościach e-mail wysyłanych z własnego komputera groził użyciem gazu bojowego sarin w okolicach stacji metra Centrum w Warszawie, podpisując się w sposób sugerujący, iż jest bojownikiem z regionu Bliskiego Wschodu. W toku postępowania karnego wyjaśniał, iż czynił to odpłatnie na zlecenie nieznanego sprawcy, podając rysopis sugerujący jego określone pochodzenie etniczne.
3. Ujawniony i zatrzymany „na gorącym uczynku” sprawca starał się zwrócić na siebie uwagę personelu banku w Warszawie, poruszając się w jego placówce z założonymi na siebie, jak się później okazało, pustymi pudełkami prostopadłościennymi owiniętymi folią aluminiową, połączonymi przewodami elektrycznymi ze świecącymi żarówkami. Po długich rozmowach z negocjatorem policyjnym, w toku których nie zaprzeczał, iż wyposażony jest w materiał wybuchowy, który może zdetonować, pozwolił ostatecznie się obezwładnić. W postępowaniu wyjaśniał, iż czuł się oszukany, jako kredytobiorca, przez bank.
4. Ujawniony i zatrzymany „na gorącym uczynku” sprawca dopuścił się zabójstwa radnego i usiłowania drugiego zabójstwa w siedzibie partii politycznej w Łodzi, twierdząc następnie w toku śledztwa, że chciał zabijać określonych polityków.

Zważywszy, iż nie zakończyły się jeszcze śledztwa powierzone wojskowym jednostkom organizacyjnym prokuratury w sprawie tragedii z 10 kwietnia 2010 r. w Smoleńsku, nie sposób nie dostrzec, iż od czasu wejścia w życie art. 115 § 20 k.k. było to najbardziej doniosłe zdarzenie pozwalające ewentualnie rozważać, oczywiście stosownie do dokonanych ustaleń faktycznych, zastosowanie kwalifikacji prawnej m.in. z art. 115 § 20 k.k. (co nie oznacza, należy podkreślić, a priori jej zasadność).

Znikomy, co najwyżej, zakres praktycznego stosowania opisanej regulacji prawno-karnej nie oznacza też w żadnym razie, by można było lekceważyć potencjalne zagrożenia terrorystyczne dla Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli, wynikające z uwarunkowań o charakterze międzynarodowym. Przy tym w przypadku wspomnianego braku realnego zaplecza społecznego rzeczywistej działalności terrorystycznej zamach terrorystyczny może być inspirowany bądź wręcz organizowany przez obce służby specjalne – w zależności od zapotrzebowania geopolitycznego. Odpowiednie rozwiązania systemowe, współpraca międzynarodowa oraz działalność prewencyjna właściwych służb, w szczególności w sferze czynności operacyjno-rozpoznawczych, wydają się zatem niezbędne, zaś ich znaczenie – pierwszorzędne, w odróżnieniu od znaczenia analizowanych regulacji prawa karnego, które można uznać za wtórne i subsydiarne – także w tym sensie, że ich szersze stosowanie musiałoby oznaczać klęskę wspomnianego systemu prewencji.

Mając na względzie wspomnianą uprzednio ewolucję poglądów – zarówno w doktrynach wojskowych rodzimych jak i zagranicznych – na zadania wojska, nie sposób także nie doceniać potencjalnych możliwości Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w zwalczaniu zagrożeń terrorystycznych. Wracając zatem do podstaw prawnych wykorzystania owych możliwości, należy zauważyć, iż opisany uprzednio kształt regulacji prawnych podstawowych zadań Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje, iż zasadniczo nie należą do nich, przynajmniej bezpośrednio²⁹, zadania takie, jak:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
- ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- zapobieganie popełnianiu przestępstw,
- wykrywanie przestępstw oraz ściganie ich sprawców – także gdy chodzi o przestępstwa o charakterze terrorystycznym.

Te zadania należą bowiem do podstawowych zadań Policji, wskazanych w art. 1 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji³⁰. Należy równocześnie zwrócić uwagę, zważywszy sygnalizowane uprzednio skupienie się na zadaniach wojska w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym na terytorium państwa poza stanami nadzwyczajnymi, iż nowelizacja powołanej

---

²⁹ Z wyjątkiem – w pewnym sensie – Żandarmerii Wojskowej, pełniącej de facto funkcje w znacznej mierze policyjne w strukturze wojskowej, w zakresie określonym w ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (DzU z 2001 r., nr 123, poz. 1353, z późn. zm.).

³⁰ j.t.: DzU z 2011 r., nr 287, poz. 1687, z późn. zm. Zgodnie z art. 2 tej ustawy w zakresie, trybie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach zadania przewidziane dla Policji wykonują w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz w stosunku do żołnierzy Żandarmeria Wojskowa i wojskowe organy porządkowe.

ustawy o Policji przed kilkoma laty miała na względzie przede wszystkim potrzeby w tym zakresie.

Powołana ustawa o Policji przewiduje bowiem, w określonych sytuacjach, użycie do pomocy Policji, a więc – w ramach realizacji jej zadań:

- a) oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej³¹,
- b) żołnierzy Żandarmerii Wojskowej³².

W razie zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub zakłócenia porządku publicznego, zwłaszcza poprzez sprowadzenie:

- a) niebezpieczeństwa powszechnego dla życia, zdrowia lub wolności obywateli,
- b) bezpośredniego zagrożenia dla mienia w znacznych rozmiarach,
- c) bezpośredniego zagrożenia obiektów lub urządzeń, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 4 powołanej ustawy o Policji,
- d) zagrożenia przestępstwem o charakterze terrorystycznym bądź jego dokonania w stosunku do obiektów mających szczególne znaczenie dla bezpieczeństwa lub obronności państwa, bądź mogącym skutkować niebezpieczeństwem dla życia ludzkiego,

prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych, w celu zapewnienia bezpieczeństwa publicznego lub przywrócenia porządku publicznego, może zarządzić użycie uzbrojonych oddziałów lub pododdziałów Policji³³. W takich sytuacjach, jeżeli użycie uzbrojonych oddziałów i pododdziałów Policji okaże się niewystarczające, do pomocy mogą być użyte oddziały i pododdziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie postanowienia prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wydanego na wniosek prezesa Rady Ministrów³⁴.

Pomoc ta może być udzielona również w formie prowadzonego samodzielnie przez oddziały i pododdziały Sił Zbrojnych przeciwdziałania zagrożeniu bądź dokonaniu przestępstwa mogącego skutkować niebezpieczeństwem dla życia ludzkiego lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym w stosunku do obiektów mających szczególne znaczenie dla bezpieczeństwa lub obronności państwa, w przypadku gdy oddziały i pododdziały Policji nie dysponują możliwościami skutecznego przeciwdziałania tym zagrożeniom³⁵.

W przypadkach niecierpiących zwłoki decyzję o udzieleniu powyższej pomocy podejmuje minister obrony narodowej, na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych, określający zakres i formę pomocy, zawiadamiając o niej niezwłocznie

---

³¹ Art. 18 powołanej ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji.

³² Ibidem.

³³ Art. 18 ust. 1 powołanej ustawy o Policji. Decyzję tę, w przypadkach niecierpiących zwłoki, podejmuje minister właściwy do spraw wewnętrznych, zawiadamiając o niej niezwłocznie prezesa Rady Ministrów (art. 18 ust. 2 tejże ustawy).

³⁴ Art. 18 ust. 3 powołanej ustawy o Policji.

³⁵ Art. 18 ust. 4 powołanej ustawy o Policji.

prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i prezesa Rady Ministrów, przy czym prezydent Rzeczypospolitej Polskiej niezwłocznie wydaje postanowienie o zatwierdzeniu lub uchyleniu wspomnianej decyzji³⁶.

Żołnierzom oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych kierowanych do pomocy uzbrojonym oddziałom i pododdziałom Policji przysługują w zakresie niezbędnym do wykonywania ich zadań, wobec wszystkich osób, uprawnienia policjantów określone w art. 15-17 powołanej ustawy o Policji, przy czym korzystanie z tych uprawnień następuje na zasadach i w trybie określonych dla policjantów³⁷.

Z kolei na podstawie art. 18a powołanej ustawy o Policji do udzielenia pomocy Policji właściwi są żołnierze Żandarmerii Wojskowej. W razie zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego, jeżeli siły Policji są niewystarczające do wykonania ich zadań w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych uzgodniony z ministrem obrony narodowej, może zarządzić użycie żołnierzy Żandarmerii Wojskowej do udzielenia pomocy Policji³⁸. Również w takim wypadku żołnierzom Żandarmerii Wojskowej przysługują, w zakresie niezbędnym do wykonania ich zadań, wobec wszystkich osób, uprawnienia policjantów określone w art. 15-17 powołanej ustawy o Policji³⁹.

Na mocy art. 18 ust. 8, 9 powołanej ustawy o Policji Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe warunki i sposób użycia oddziałów i pododdziałów Policji i Sił Zbrojnych;
- 2) sposób koordynowania działań podejmowanych przez Policję i Siły Zbrojne w formie określonej powyżej;
- 3) tryb wymiany informacji i sposób logistycznego wsparcia działań Policji prowadzonych z pomocą oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych, z tym że wspomniane rozporządzenie powinno uwzględniać:
  - stopień zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub zakłócenia porządku publicznego, w tym przestępstwem o charakterze terrorystycznym, oraz przewidywany rozwój sytuacji;
  - zachowanie ciągłości dowodzenia, w tym oddziałami Sił Zbrojnych;
  - ochronę wymienianych informacji oraz zakres wsparcia logistycznego Policji.

Wypełnieniem powyższej delegacji ustawowej jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu użycia oddziałów i pododdziałów Policji oraz Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w razie

---

³⁶ Art. 18 ust. 5, 6 powołanej ustawy o Policji.

³⁷ Art. 18 ust. 7 powołanej ustawy o Policji.

³⁸ Art. 18a ust. 1 powołanej ustawy o Policji.

³⁹ Art. 18a ust. 2 powołanej ustawy o Policji.

zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub zakłócenia porządku publicznego⁴⁰. Rozporządzenie to określa, zgodnie z jego § 1:

- 1) szczegółowe warunki i sposób użycia oddziałów i pododdziałów Policji oraz Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w razie zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub zakłócenia porządku publicznego;
- 2) sposób koordynowania działań podejmowanych przez Policję i Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej w formie określonej w art. 18 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji;
- 3) tryb wymiany informacji i sposób logistycznego wsparcia działań Policji prowadzonych z pomocą oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej⁴¹.

Powołane rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2005 r. wspomniane warunki, sposoby i tryby współdziałania oddziałów i pododdziałów Policji oraz Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej reguluje następująco:

Użycie oddziałów Policji oraz oddziałów Sił Zbrojnych w przypadkach określonych w art. 18 ust. 1 ustawy powinno być odpowiednie do stopnia zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub zakłócenia porządku publicznego, który określa się na podstawie przewidywanego rozwoju sytuacji, w tym zagrożenia popełnieniem przestępstw o charakterze terrorystycznym, oraz z uwzględnieniem aktualnego poziomu dostępności sił i środków pozostających w dyspozycji Policji (§ 3).

---

⁴⁰ DzU Nr 135, poz. 1134. Por. W. Kotowski, *Komentarz do art. 18 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji* (DzU 07.43.277), (w:) W. Kotowski, *Ustawa o Policji. Komentarz*, ABC, 2008, wyd. II; LEX. Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 5 marca 1991 r. w sprawie szczegółowych zasad i warunków użycia oddziałów i pododdziałów Policji oraz Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w razie zagrożenia bezpieczeństwa lub niebezpiecznego zakłócenia porządku publicznego oraz zasad użycia broni palnej przez te jednostki (DzU Nr 26, poz. 104 oraz z 1996 r. Nr 63, poz. 297), które utraciło moc z dniem 13 stycznia 2005 r. na podstawie ustawy z dnia 25 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o Policji oraz ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (DzU Nr 277, poz. 2742).

⁴¹ § 2 tego rozporządzenia stanowi:

1. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) oddziałach Policji – należy przez to rozumieć oddziały lub pododdziały Policji;
  - 2) oddziałach Sił Zbrojnych – należy przez to rozumieć jednostki wojskowe Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wydzielone do realizacji zadań, o których mowa w art. 18 ust. 3 i 4 ustawy, lub utworzone w tym celu zgrupowania zadaniowe;
  - 3) dowódcy oddziału – należy przez to rozumieć dowódcę oddziału Policji oraz dowódcę oddziału Sił Zbrojnych;
  - 4) organie koordynacyjnym – należy przez to rozumieć:
    - a) właściwego miejscowo komendanta wojewódzkiego Policji – w przypadku działań podejmowanych przez Policję i Siły Zbrojne na obszarze jednego województwa,
    - b) Komendanta Głównego Policji – w przypadku działań podejmowanych przez Policję i Siły Zbrojne na obszarze większym niż jedno województwo.
2. Organ koordynacyjny może upoważnić inną osobę do wykonywania swoich zadań.

Zarządzenie użycia oddziałów Policji, o którym mowa w art. 18 ust. 1 i 2 powołanej ustawy o Policji, wykonuje Komendant Główny Policji za pośrednictwem właściwych komendantów wojewódzkich Policji i dowódców oddziałów Policji, zawiadamiając o tym wojewodę (§ 4).

Minister Obrony Narodowej niezwłocznie wydaje polecenia niezbędne do wykonania postanowienia prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, o którym mowa w art. 18 ust. 3 powołanej ustawy o Policji, określając w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych:

- 1) skład oddziałów Sił Zbrojnych, które mają być użyte, oraz ich zadania i liczebność;
- 2) obszar, na jakim oddziały Sił Zbrojnych będą wykonywały zadania, oraz czas ich wykonywania;
- 3) ograniczenia dotyczące użycia posiadanego uzbrojenia i sprzętu wojskowego będącego w wyposażeniu oddziałów Sił Zbrojnych (§ 5 ust. 1).

Minister Obrony Narodowej przekazuje wspomniane polecenia dowódcom oddziałów Sił Zbrojnych według procedur obowiązujących w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (§ 5 ust. 2).

Dowódca oddziału Sił Zbrojnych decyduje o szczegółowym sposobie wykonania zadań określonych przez ministra obrony narodowej w uzgodnieniu z właściwym dowódcą oddziału Policji albo, w przypadkach, o których mowa w art. 18 ust. 4 ustawy, z organem koordynacyjnym (§ 5 ust. 3).

Oddziały Sił Zbrojnych wydzielone do pomocy Policji mogą być użyte w szczególności do:

- 1) ochrony obiektów, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 4 powołanej ustawy o Policji;
- 2) osłony lub izolacji określonych obiektów, dróg, wydzielonych ulic lub części miast;
- 3) wspierania działań oddziałów Policji przywracających bezpieczeństwo i porządek publiczny, w tym działań antyterrorystycznych (§ 6 ust. 1).

W ww. działaniach osłonowych i izolacyjnych organ koordynacyjny wyznacza oddziałom Sił Zbrojnych samodzielne odcinki lub obszary wykonywania zadań, a podczas wspierania działań oddziałów Policji, o których mowa w ust. 1 pkt 3, określa szczególne zadania do wykonania na rzecz tych oddziałów (§ 6 ust. 3). Oddziały Sił Zbrojnych pozostają w strukturze organizacyjnej i w systemie dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (§ 6 ust. 2). Właściwy dowódca oddziału Sił Zbrojnych jest obowiązany każdorazowo uzgadniać szczegółowy tryb współdziałania z właściwym dowódcą oddziału Policji albo w przypadkach, o których mowa w art. 18 ust. 4 powołanej ustawy o Policji, z organem koordynacyjnym. Oddziały Sił Zbrojnych pozostają w strukturze organizacyjnej i w systemie dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (§ 6 ust. 4).

Użycie przez żołnierzy oddziałów Sił Zbrojnych środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej następuje na zasadach i w trybie określonych dla policjantów, z tym że:

- 1) uprawnienia dowódcy oddziału Policji, określone w przepisach o użyciu przez policjantów broni palnej, przysługują dowódcy oddziału Sił Zbrojnych;
- 2) uprawnienia komendanta wojewódzkiego Policji i Komendanta Głównego Policji, określone w przepisach o użyciu przez policjantów broni palnej, przysługują ministrowi obrony narodowej;
- 3) uprawnienia komendanta głównego Policji, komendanta wojewódzkiego Policji i osób przez nich upoważnionych, określone w przepisach o użyciu przez policjantów środków przymusu bezpośredniego, przysługują ministrowi obrony narodowej. Oddziały Sił Zbrojnych pozostają w strukturze organizacyjnej i w systemie dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (§ 7).

Użycie oddziałów Policji i Sił Zbrojnych dokumentuje się za pomocą urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk, z tym że:

- a) dokumentowanie użycia oddziałów Policji działających samodzielnie lub z pomocą oddziałów Sił Zbrojnych należy do właściwego komendanta wojewódzkiego Policji;
- b) dokumentowanie działań oddziałów Sił Zbrojnych działających samodzielnie należy do właściwych organów Żandarmerii Wojskowej. Oddziały Sił Zbrojnych pozostają w strukturze organizacyjnej i w systemie dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (§ 8).

Organ koordynacyjny w celu realizacji zadań w ramach działań podejmowanych przez oddziały Policji i oddziały Sił Zbrojnych, w formie określonej w art. 18 ust. 3 i 4 ustawy, zapewnia:

- 1) właściwy podział zadań stosownie do możliwości wykonawczych tych oddziałów;
- 2) uzgadnianie planów i harmonogramów niezbędnych do wykonywania zadań;
- 3) warunki do ustalania procedur niezbędnych do wykonywania zadań;
- 4) informacje niezbędne do realizacji zadań, dotyczące w szczególności zagrożeń, przebiegu zdarzeń i wyników dotychczasowych działań, jak też mające wpływ na metody i formy skutecznego przeciwdziałania zagrożeniom bezpieczeństwa publicznego oraz efektywnego jego przywracania;
- 5) warunki niezbędne do realizacji koordynacji w porozumieniu z właściwymi organami, o których mowa w ust. 2;
- 6) uzgodnienie sposobu zabezpieczenia przemieszczania oddziałów Sił Zbrojnych w związku z udzielaniem pomocy Policji;

- 7) realizację wsparcia logistycznego działań Policji prowadzonych z pomocą oddziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz określa zakres tego wsparcia (§ 9 ust. 1).

Organ koordynacyjny działa w porozumieniu z:

- 1) ministrem właściwym do spraw wewnętrznych – w przypadku działań podejmowanych na obszarze większym niż jedno województwo;
- 2) szefem Sztabu Generalnego Wojska Polskiego – w przypadku wydzielenia oddziałów Sił Zbrojnych z:
  - a) więcej niż jednego rodzaju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
  - b) Żandarmerii Wojskowej,
  - c) Wojskowych Służb Informacyjnych;
- 3) dowódcą rodzaju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, komendantem głównym Żandarmerii Wojskowej albo szefem Wojskowych Służb Informacyjnych – w przypadku wydzielenia oddziałów Sił Zbrojnych tylko z podległych im jednostek wojskowych;
- 4) właściwym wojewodą (§ 9 ust. 2).

Wymianę informacji podczas działań oddziałów Policji prowadzonych z pomocą oddziałów Sił Zbrojnych organizują dowódcy tych oddziałów (§ 10 ust. 1). Organ koordynacyjny określa techniczne środki przeznaczone do wymiany informacji oraz metody ochrony poufności przekazu informacji (§ 10 ust. 2). Organ koordynacyjny może wyznaczyć policjanta lub zespół policjantów do wykonywania funkcji łącznikowej na miejscu realizacji zadań wyznaczonych dla oddziału Sił Zbrojnych, określając szczegółowy zakres czynności w ramach tej funkcji, z jednoczesnym powiadomieniem dowódcy oddziału Sił Zbrojnych (§ 10 ust. 3). Organ koordynacyjny może ustalić, że wymiana informacji jest prowadzona za pośrednictwem policjanta lub zespołu policjantów wyznaczonego do wykonywania funkcji łącznikowej (§ 10 ust. 4).

Wsparcie logistyczne (może obejmować w szczególności transport, wyżywienie, usługi medyczne, sprzęt specjalistyczny oraz zakwaterowanie) działań Policji prowadzonych z pomocą oddziałów Sił Zbrojnych jest realizowane przy wykorzystaniu posiadanych i dostępnych do użycia w tym zakresie środków własnych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem konieczności zachowania potencjału obronnego i gotowości bojowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (§ 11).

Niezwłocznie po zakończonych działaniach dowódca oddziału Policji i dowódca oddziału Sił Zbrojnych są obowiązani złożyć szczegółowe pisemne raporty bezpośrednim przełożonym, które powinny zawierać w szczególności:

- 1) wskazanie stopnia policyjnego lub wojskowego, imienia i nazwiska dowódcy oddziału;
- 2) określenie liczebności oddziału oraz czasu i miejsca wykonanych działań;
- 3) opis sytuacji bezpośrednio poprzedzającej użycie oraz przebieg użycia oddziału;

- 4) inne dane wymagane odnośnie do raportów, o których mowa odpowiednio w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 17 września 1990 r. w sprawie określenia przypadków oraz warunków i sposobów użycia przez policjantów środków przymusu bezpośredniego (DzU Nr 70, poz. 410, z późn. zm.²⁾) i w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu postępowania przy użyciu broni palnej przez policjantów oraz zasad użycia broni palnej przez oddziały i pododdziały zwarte Policji (DzU Nr 135, poz. 1132) – jeżeli były użyte środki przymusu bezpośredniego lub broń palna;
- 5) podpis dowódcy oddziału (§ 12 ust. 1, 2).

Minister właściwy do spraw wewnętrznych niezwłocznie sporządza szczegółową informację dotyczącą użycia oddziałów Policji i przekazuje ją prezesowi Rady Ministrów oraz właściwemu wojewodzie lub wojewodom, zaś minister obrony narodowej niezwłocznie sporządza szczegółową informację dotyczącą użycia oddziałów Sił Zbrojnych i przekazuje ją prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, prezesowi Rady Ministrów, ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych oraz właściwemu wojewodzie lub wojewodom (§ 12 ust. 1, 2).

Jeżeli chodzi o zadania Żandarmerii Wojskowej, to art. 4 ust. 1 powołanej ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych stanowi, iż są nimi:

- 1) zapewnianie przestrzegania dyscypliny wojskowej,
- 2) ochranianie porządku publicznego na terenach i w obiektach jednostek wojskowych oraz w miejscach publicznych,
- 3) ochranianie życia i zdrowia ludzi oraz mienia wojskowego przed zamachami naruszającymi te dobra,
- 4) wykrywanie przestępstw i wykroczeń, w tym skarbowych, popełnionych przez osoby, o których mowa w art. 3 ust. 2, ujawnianie i ściganie ich sprawców oraz ujawnianie i zabezpieczanie dowodów tych przestępstw i wykroczeń,
  - 4a) dokonywanie analizy oświadczeń o stanie majątkowym żołnierzy zawodowych i przedstawianie ministrowi obrony narodowej wniosków w tym względzie,
- 5) zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń przez osoby, o których mowa w art. 3 ust. 2, oraz innym zjawiskom patologicznym, a w szczególności alkoholizmowi i narkomanii w Siłach Zbrojnych,
- 6) współdziałanie z polskimi oraz zagranicznymi organami i służbami właściwymi w sprawach bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz policjami wojskowymi,
- 7) zwalczanie klęsk żywiołowych, nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i likwidowanie ich skutków oraz czynne uczestniczenie w akcjach poszuki-

wawczych, ratowniczych i humanitarnych, mających na celu ochronę życia i zdrowia oraz mienia,

8) wykonywanie innych zadań określonych w odrębnych przepisach.

Żandarmeria Wojskowa wykonuje zadania należące do jej zakresu działania w Siłach Zbrojnych oraz w stosunku do:

- 1) żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową,
- 2) żołnierzy niebędących w czynnej służbie wojskowej w czasie noszenia przez nich mundurów oraz odznak i oznak wojskowych,
- 3) pracowników zatrudnionych w jednostkach wojskowych:
  - a) w związku z ich zachowaniem się podczas pracy w tych jednostkach,
  - b) w związku z popełnieniem przez nich czynu zabronionego przez ustawę pod groźbą kary, wiążącego się z tym zatrudnieniem,
- 4) osób przebywających na terenach lub w obiektach jednostek wojskowych,
- 5) innych osób niż określone w pkt. 1-4, podlegających orzecznictwu sądów wojskowych albo jeżeli wynika to z odrębnych przepisów,
- 6) osób niebędących żołnierzami, jeżeli współdziałają z osobami, o których mowa w pkt. 1-5, w popełnieniu czynu zabronionego przez ustawę pod groźbą kary albo też jeżeli dokonują czynów zagrażających dyscyplinie wojskowej albo czynów przeciwko życiu lub zdrowiu żołnierza albo mieniu wojskowemu,
- 7) żołnierzy sił zbrojnych państw obcych, przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz członków ich personelu cywilnego, jeżeli pozostają w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, o ile umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, nie stanowi inaczej⁴².

O ile zatem działanie żołnierzy Żandarmerii Wojskowej w oparciu o art. 18 powołanej ustawy o Policji ma charakter pomocniczy względem Policji, to określone powyżej zadania Żandarmeria Wojskowa wykonuje samodzielnie.

Przepisy powołanej ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych stanowiły podstawę utworzenia Oddziałów Specjalnych Żandarmerii Wojskowej, do właściwości których zaliczono m.in. przeciwdziałanie aktom terroru. Jednostki Żandarmerii Wojskowej, w tym oddziały specjalne, współdziałają z jednostkami Policji, w tym z pododdziałami „AT”, na

---

⁴² Art. 3 ust. 1, 2 powołanej ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych. Zgodnie z art. 5 ust. 1 tej ustawy Żandarmeria Wojskowa wykonuje zadania należące do jej zakresu działania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z tym że może wykonywać zadania należące do jej zakresu działania również poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w stosunku do żołnierzy polskich oraz – w przypadkach określonych w art. 3 ust. 2 pkt 5 – w stosunku do polskich pracowników zatrudnionych za granicą w polskich jednostkach wojskowych i w polskich przedstawicielstwach wojskowych, chyba że umowa międzynarodowa stanowi inaczej.

podstawie powołanych uprzednio przepisów, a także porozumienia zawartego między komendantami tych służb w dn. 16 stycznia 2002 r., w szczególności poprzez⁴³:

- wspólne patrole na poziomie pionów prewencji,
- współpracę w toku niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych i operacyjno-rozpoznawczych,
- udział we wspólnych szkoleniach,
- wymianę informacji.

Żandarmeria Wojskowa może wspierać Policję w przeciwdziałaniu terroryzmowi w dwojaki sposób⁴⁴:

- pośrednio – przez działania takie jak:
  - a) gromadzenie, analiza i przekazywanie informacji o zagrożeniach powziętych w toku czynności operacyjno-rozpoznawczych,
  - b) współdziałanie z lokalnymi organami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i porządek publiczny,
  - c) czynności dochodzeniowo-śledcze;
- bezpośrednio – poprzez działania takie jak:
  - a) izolacja terenu, organizacja blokad, kierowanie ruchem drogowym,
  - b) organizacja pierścienia zewnętrznego,
  - c) rozpoznanie pirotechniczne obiektów,
  - d) wsparcie ogniowe szturm przez strzelców wyborowych,
  - e) szturm lub jego wsparcie,
  - f) ewakuacja i ochrona fizyczna zakładników.

Na mocy porozumienia z dn. 2 grudnia 2008 r. Komendanta Głównego Policji i Dowódcy Jednostki Wojskowej 2305 w sprawie współpracy Policji i Jednostki Wojskowej 2305 w zakresie organizowania wspólnych szkoleń „Policja i Jednostka Wojskowa JW 2305, każda w zakresie swoich kompetencji i zakresu działania, organizuje i prowadzi wspólne przedsięwzięcia o charakterze szkoleniowym, służące podnoszeniu poziomu wiedzy i umiejętności funkcjonariuszy Policji, żołnierzy zawodowych lub pracowników wojska w zakresie ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego”⁴⁵. Każda ze stron porozumienia zobowiązała się prowadzić na rzecz drugiej strony określone szkolenia, tzn.⁴⁶:

1. Policja w zakresie:
  - a) rozpoznania i neutralizacji ładunków wybuchowych,
  - b) obserwacji,

---

⁴³ A. Mroczek, *Współpraca Żandarmerii Wojskowej i Policji Państwowej w działaniach antykontrterrorystycznych*, „Terroryzm” 2009, nr 3.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ K. Jałoszyński, *Współdziałanie polskich sił specjalnych wojska i policji w operacjach ratunkowych uwalniania zakładników*, „Terroryzm” 2009, nr 3.

⁴⁶ Ibidem.

- c) negocjacji kryzysowych,
  - d) doskonalenia psychologów,
  - e) podstaw technik kryminalistycznych,
  - f) szkolenia psów służbowych i ich przewodników;
2. JW 2305 w zakresie:
- a) podstaw taktyki działań specjalnych,
  - b) technik wysokościowych,
  - c) paramedycyny,
  - d) strzelectwa wyborowego,
  - e) podstaw taktyki walki w obiektach ruchomych.

Uznając powyższe przejawy kooperacji za krok w dobrym kierunku, K. Jałozynski trafnie krytykuje brak podziału kompetencji np. w zakresie prowadzenia działań bojowych przez JW. 2305 i policyjne Biuro Operacji Antyterrorystycznych, powołując pozytywny przykład Francji, gdzie operacja ratunkowa uwalniania zakładników zastrzeżona jest dla sił specjalnych żandarmerii (GGIN), a nie Policji (RAID)⁴⁷.

Profesjonalna jednostka przeznaczona do fizycznej walki z terroryzmem powinna spełniać określone warunki w sferze struktury organizacyjnej oraz wyposażenia, zapewniając możliwość realizacji każdego zadania bojowego, całodobową gotowość bojową oraz właściwe zabezpieczenie logistyczne, tak aby można było powiedzieć (nawiązując do poglądów amerykańskich), że mamy do czynienia nie tylko z jednostką specjalną, ale z jednostką zdolną do wykonywania zadań specjalnych⁴⁸. Przy tym, jak trafnie zauważył S. Kulczyński⁴⁹, same zapisy w dokumentach normatywnych nie gwarantują prawidłowego funkcjonowania systemu przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym, ponieważ powinny one być sprawdzane podczas szeregu ćwiczeń, poczynając od niskich szczebli dowodzenia, a skończywszy na ćwiczeniach o zasięgu ogólnokrajowym. Ćwiczenia te powinny obejmować wszystkie możliwe sytuacje zaangażowania sił zbrojnych w sytuacjach kryzysowych związanych z terroryzmem, do których zaliczyć można⁵⁰:

- a) likwidację skutków zamachu terrorystycznego,
- b) wsparcie działań Policji podczas likwidacji aktu terrorystycznego,
- c) samodzielną akcję likwidacyjną.

Wątpliwości mogą bowiem budzić także pewne braki w zakresie wspólnego szkolenia żołnierzy i funkcjonariuszy Policji w prowadzeniu wspólnych działań związanych ze zwalczaniem terroryzmu, jak również braki w szkoleniu żołnierzy

---

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ S. Kulczyński, *Wykorzystanie jednostek wojskowych w walce z terroryzmem – wybrane problemy*, „Terroryzm” 2009, nr 3.

⁵⁰ Ibidem.

w zakresie używania policyjnych środków przymusu bezpośredniego, włącznie z bronią palną bojową na zasadach i w trybie określonym dla policjantów⁵¹.

Ze względu na daleko idące zróżnicowanie przeszkolenia oraz taktyki działania wojskowych i policyjnych jednostek specjalnych, w szczególności w zakresie użycia broni, wykorzystanie wojskowych jednostek specjalnych w działaniach kontrterrorystycznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej powinno być, zdaniem S. Kulczyńskiego, ostatecznością⁵². W jego ocenie w takim przypadku istotnym problemem stanie się organizacja współdziałania poszczególnych elementów układu militarnego i pozamilitarnego oraz realizacja procesu dowodzenia takimi działaniami⁵³. W związku z tym S. Kulczyński zalicza do najważniejszych problemów, które należy w powyższym zakresie rozwiązać⁵⁴:

- a) procedurę wyznaczania dowodzącego taką akcją oraz zakresu jego kompetencji,
- b) zapewnienie odpowiedniej struktury dowodzenia i jej obsady kadrowej oraz właściwego zakresu kompetencji,
- c) stworzenie kompatybilnych sieci łączności na potrzeby ww. struktury,
- d) ustalenie właściwych procedur szkolenia i zgrywania ww. systemu dowodzenia,
- e) maksymalne skrócenie drogi decyzyjnej w przypadku decyzji o użyciu jednostek sił zbrojnych w działaniach kontrterrorystycznych.

Przeciwdziałanie terroryzmowi należy traktować jako złożony zespół działań, który powinien przybierać postać kompleksowego systemu funkcjonalnego i instytucjonalnego. System ten powinien obejmować następujące grupy działań właściwych jednostek i organów, podejmujących w tym zakresie współpracę międzynarodową:

- 1) rozpoznanie,
- 2) prewencja,
- 3) fizyczne zwalczanie,
- 4) ściganie i karanie.

Współczesna skala i charakter zagrożeń terrorystycznych wymagają zapewnienia w tym systemie właściwego miejsca nie tylko cywilnym służbom ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz ochrony państwa, lecz także Siłom Zbrojnym, w szczególności wyspecjalizowanym jednostkom, do których należą:

- 1) 1. Pułk Specjalny Komandosów w Lublińcu;
- 2) Oddziały Specjalne Żandarmerii Wojskowej;

---

⁵¹ Zob. T. Szczurek, *Resort obrony narodowej w zarządzaniu kryzysowym w latach 1989-2009*, op. cit., s. 77-86.

⁵² S. Kulczyński, *Wykorzystanie jednostek wojskowych w walce z terroryzmem – wybrane problemy*, „Terroryzm” 2009, nr 3.

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Ibidem.

- 3) JW 2305 GROM;
- 4) JW 4026 FORMOZA.

Obowiązujące przepisy określają zadania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w sposób zróżnicowany (odmienny) ze względu na:

- 1) działania Żandarmerii Wojskowej albo działania innych jednostek wojskowych;
- 2) działanie samodzielne albo we współdziałaniu z Policją (ściślej: do pomocy Policji);
- 3) użycie do pomocy Policji oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej albo żołnierzy Żandarmerii Wojskowej;
- 4) działanie na zasadach ogólnych albo na zasadach przewidzianych w stanach nadzwyczajnych;
- 5) działanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo poza jej granicami.

Dla każdej z wyszczególnionych powyżej sytuacji obowiązujące przepisy określają szczegółowo podstawy prawne działania, także w kontekście przeciwdziałania terroryzmowi.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w działaniach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej poza stanami nadzwyczajnymi zadania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej mają charakter pomocniczy względem przede wszystkim Policji (z wyjątkiem samodzielnych działań Żandarmerii Wojskowej), natomiast w stanach nadzwyczajnych mogą przybrać charakter samodzielny. Ich rola jest zaś wiodąca pośród wszystkich służb państwowych w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom w postaci ataków terrorystycznych z powietrza, jak i w zakresie zwalczania terroryzmu poza granicami państwa.

LITERATURA:

1. Z. CESARZ, E. STADTMÜLER, *Problemy polityczne współczesnego świata*, Wrocław 1998.
2. A. CIUPIŃSKI, M. ZAJĄC (red.), *Wybrane problemy walki z terroryzmem międzynarodowym*, Warszawa 2003.
3. J. GOTOWAŁA (red.), *Terroryzm – rola sił zbrojnych w zwalczaniu zjawiska. Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej 26 października 2005 r.*, Warszawa 2006.
4. B. HOFFMAN, *Oblicza terroryzmu*, Warszawa 1999.
5. K. INDECKI, *Kryminalizacja aktu terrorystycznego – zagadnienia wybrane*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica” 67, 2004.
6. K. INDECKI, *Prawo karne wobec terroryzmu i aktu terrorystycznego*, Łódź 1998, s. 45-46.
7. R. JAKUBCZAK, R. RADZIEJEWSKI (red.), *Terroryzm a bezpieczeństwo państwa w erze globalizmu*, Warszawa 2011.
8. K. JAŁOSZYŃSKI, *Pododdział antyterrorystyczny – uzbrojenie i wyposażenie*, Warszawa 2001.

9. K. JAŁOSZYŃSKI, *Terroryzm czy terror kryminalny w Polsce*, Warszawa 2001.
10. K. JAŁOSZYŃSKI, *Współdziałanie polskich sił specjalnych wojska i policji w operacjach ratunkowych uwalniania zakładników*, „Terroryzm” 2009, nr 3.
11. K. JAŁOSZYŃSKI, *Zagrożenie terroryzmem w wybranych krajach Europy Zachodniej oraz w Stanach Zjednoczonych*, Warszawa 2001.
12. E. JANKIEWICZ, *LIDARY ochraniają EURO 2012*, http://www.wat.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=673:lidary-ochraniaj-euro-2012&catid=61:aktualnoci).
13. W. KOTOWSKI, *Ustawa o Policji. Komentarz*, ABC, 2008, wyd. II, LEX.
14. S. KULCZYŃSKI, *Wykorzystanie jednostek wojskowych w walce z terroryzmem – wybrane problemy*, „Terroryzm” 2009, nr 3.
15. A. MROCZEK, *Współpraca Żandarmerii Wojskowej i Policji Państwowej w działaniach antykontrterrorystycznych*, „Terroryzm” 2009, nr 3.
16. T. SZCZUREK, *Resort obrony narodowej w zarządzaniu kryzysowym w latach 1989-2009*, Warszawa 2009.
17. T. SZUBRYCHT, *Analiza podobieństw operacji militarnych innych niż wojna oraz działań pozwalających zminimalizować zagrożenia asymetryczne*, „Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej”, ROK XLVII NR 1 (164) 2006.
18. A. WĄSEK, *Kodeks karny. Komentarz. Tom I*, Gdańsk 2005.

The tasks and legal basis for the Polish armed forces actions in countering threats of domestic terrorist attacks afar the state of emergency

Abstract. Countering terrorism should be treated as a complex set of activities. It is a comprehensive system of functional and institutional means. This system should include the following groups of activities of the competent authorities taking part in an international cooperation: 1) diagnosis, 2) prevention, 3) physical fighting, 4) prosecution and punishment. Contemporary scale and nature of terrorist threats require the provisions to be made to protect the safety of civil service and public order, and that of the country, as well as that of the Armed Forces, including the units of specialized forces. The current rules define the tasks of the Polish Armed Forces, in different ways based on actions of: 1) Military Police or the actions of other military units; 2) stand-alone operations or in cooperation with the Police (more precisely: in assistance to Police); 3) cooperation with Police units and sub-units of the Polish Armed Forces or the Military Police soldiers; 4) effects on general principles or the principles laid down in an emergency; 5) effects on Polish domestic territory or outside of it. For each apply to the applicable provisions setting out in detail the legal frameworks, including the context of counter-terrorism acts. The role of specialized units in emergency situations may have an independent character. Under the current legal provisions the role of the military forces is to be the leader among all state services to counter the terrorist activities within domestic territory and outside of the country.